

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan opoldan.

Uredništvo je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 6/L, Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Inserati: Enostolpna petstvestica 75 vin., pogojen prostor 125 v; razglaš in poslan vrtica po 150 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socijalno - demokratične stranke.

Posamezna šte. stane 40 vinarjev.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto 72 K, za pol leta 36 K, za četrt leta 18 K, za mesec 6 K. Za Nemčijo celo leto 77 K, za ostalo tujino in Ameriko 84 K. — Reklamacije za list so poštne proste.

Upravništvo je v Ljubljani, Franciskanska ulica št. 6/L, Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 312.

Uničujete se!

D'Annunziovo podjetje na Reki se boljbolji komplicira. Včeraj smo dobili obvestilo, da je četa italijanskih vojakov opremljenih s potrebnimi števili avtomobilov in primerno množino municije vkorakala meni nič tebi nič v Trogir, ki se nahaja onkraj italijanske demarkacijske črte, torej na našem ozemlju. Sicer so italijanske vojaške oblasti takoj naznanile, da o tem nič ne vedo, da so deli italijanske vojske korakale na svojo pest in ob nevednosti armadnega vodstva v gori omenjeno mesto, da se bo proti upornikom postopalo itd. itd. toda pametno bo, da se na vse te lepe besede ne da veliko, kajti vtis imamo, da se nahaja Italija, ravno vsled komedijskega D'Annunziovega »zmagovitosti« podjetja na Reki v zelo nevarnem položaju, da so pristaši absolutne vojaške diktature tankal v taki premoči, da smemo skoro z vso gotovostjo misliti, da so se dogodki na Reki in v Trogiru izvršili ob vednosti namernodajnejših italijanskih političnih in vojaških činiteljev. — »Triumfalni« pohod italijanskih čet v Trogir je sicer že pri kraju, ker so lo medtem sprčo pobune trogirskega meščanstva lunaško odkurili toda nevarnost, da se v takih razmerah slični slavni pohodi ponove drugod, obstoji še vedno. In na to bi radi opozorili vse v prvi vrsti pa naše ljudstvo. Ne morda iz razloga, ker se takih nespametnih podvzetij, bogve kako bojimo, nasprotno vemo prav dobro, da bi imperijalistična Italija s tem pospešila silno svoj neizbežni notranji razkroj in si izkopala grob, kajti dejstvo je, da je oficijelna Italija že v trenutku, ko je D'Annunzio mogel organizirati svojo smešno vojaško harlekinado, izgubila svoje poslednje oporišče, namreč enotnost in discipliniranost armade, marveč zato, ker se nam zdi potrebno opozoriti ljudstvo na vse eventuelne možnosti.

Ob reških in trogirskih »dogodkih« postaja predvsem evidentno, da ne more kapitalistična Italija, kakor že rečeno, računati več niti na strneno moč svoje vojske. Če so v italijanski armadi razmere take, da je kateremukoli pustolovcu omogočeno delati na svojo pest, je pač očitno, da morajo take okolnosti, pa če se dogajajo makar ob tistem dopadajočem višjih činiteljev in eventuelno celo ob prikritem soglasju gotovih gospodov v Parizu, omajati poslednji odstotek discipline in enotnosti med italijanskim vojaštvom. Kaj pomeni to za sedanjo Italijo, ni treba veliko razlagati. Kako težko so notranje gospodarske in politične prilike v Italiji, je itak že znano. Odkar se je končala svetovna vojna, se ni tani-

kaj socijalno življenje niti najmanj ustalilo. Nasprotno. Ono postaja od tedna do tedna nemirnejše in kritičnejše. Razmere v Jugoslaviji so sicer močno razorožene, toda nasproti razmeram v Italiji vendarle vse bolj normalne. In s tem je menida vse povedano. Mrzlična nestrpnost v javnem življenju in rapidni razkroj v vladinih institucijah, to sta najvidnejša znamenja sedanjega momenta v tej državi. Armada je bila še edina državna institucija, na katero so italijanski imperijalisti gledali s sigurnostjo in ponosom. Njo so negovali in podpirali, med njo razvijali zlasti z ozirom na nižje moštvo silno nacionalistično agitacijo. In res: izgledalo je, kakor da bi bila ta armada delanjsko solidna in disciplinirana. Pa se ti lepega dne pojavi nezadovoljnost tudi v armadi, nezadovoljnost, ki se v gotovih slučajih izraža v tem, da vojniki sami demobilizirajo, v drugih pa v tem, — da začenja peščica prenapetih pustolovcev kar sama osvajat mesta. Take razmere morajo voditi ali do revolucije, ali do vojaške diktature.

Da se Nitti razburja, četudi prekasno, ter sklicuje kronske svete in pošilja svarilne okrožnice in proglase, je pač razumljivo.

Vse te stvari nas morajo seveda močno interesirati, kajti sosed take vrste, zlasti dokler je še tam vojaškim klikam marsikaj dovoljeno, lahko pritegne v vrtnice svojih improviziranih militarističnih pustolovščin še druge, četudi koncem konca le v svojo škodo.

Gotovo je pač, da bo znal italijanski proletarijat napraviti s svojimi sovražniki v državi obračun. Z naše strani pa je ravno tako gotovo, da bomo napram našim sovražnikom v lastni državi izvršili vso svojo dolžnost.

Treba bo morda napeti vse sile, da prihranimo izmučenemu ljudstvu nova gorja. Vojaške pustolovščine so kakor nalašč zato, da pride nepričakovano do velikih katastrof.

Zato bo prav, da smo pozorni in pripravljeni. Kakor ne trpimo nasilja od znotraj, tako ga ne bomo niti od zunaj. Kar uganja italijanski imperijalizem na našo škodo, presega že vse meje tragičnega in smešnega.

Sledili bomo pozorno vsem momentom in če treba povedali in podkrepili svoje mnenje o vsem tako, da bo prav. Niti D'Annunzio in njegovi boljši ali slabši posnemačci ne bodo rešili imperijalizma.

Delavci, delavke! Pridobivajte »Napreju« novih naročnikov!

Dr. Lotrič:

Misli o šolstvu.

(Dalje.)

III.

Vsaka bolj razvita konfesija je imela in ima svoje verske knjige t. zv. sv. pismo; vsaka vera trdi o svojem sv. pismu, da so bili nauki, ki so obsežni v njem, razodeti naravnost od boga oziroma od bogov, da so torej ti nauki božjega izvora, nekaj večnega in nezmotljivega. Vsaka vera trdi, da so le njeni nauki pravi in edinozveličavni.

Podobno kakor so v starem Babilonu govorili k ljudem razni bogovi, je govoril v sv. pismu stare zaveze k Izraelcem bog Jahve. Indijci so smatrali svoje verske knjige kot od boga razodete in popolnoma nezmotljive. Franci so verovali, da se je Zaratusti prikazal bog Ahura Mazda in mu je v sveti verski knjigi, imenovani Avesta, razodel svojo voljo. Mohamedanci sveto verujejo, da je bilo njihovo sv. pismo, ki mu pravijo Koran, prvotno napisano v sedmih nebesih. Angeli Gabriel pa je te nauke polagoma sporočil Mohamedu, in ta jih je oznanjeval svojim vernikom. Znanstveno pa je nedvomno dokazano, da so napisali Koran na temelju raznih drugih verskih knjig nekateri Mohamedovi nasledniki in pristaši in to še le več let po Mohamedovi smrti.

Vsako sv. pismo razpravlja o postanku in nehanju, o izvora in bistvu vseh stvari, o bistvu bogov oziroma boga, o nastanku in namenu človeka. Na vsako vprašanje dobijo v njem odgovor. Verske knjige so pisane navadno v lepem domišljijem polnem pesniškem duhu. Sv. pismo vsake vere obsega navadno vso učenost in znanost tiste dobe, v kateri je bilo napisano. Tako n. pr. vidimo, da se sv. pismo stare zaveze peča z raznimi znanstvenimi panogami. Obsega ne samo bogoslovje in modroslovje, ampak tudi pravoslovje, medicino, zgodovino, naroslovje (stvarjenje sveta, rastlinstva, živalstva, človeka), jezikoslovje (postanek raznih jezikov pri zmehlavji, ki je nastala pri zidanju babilonskega stolpa), astronomijo itd. Sploh so razna sv. pisma vereni odsev kulturnih in socialnih prilik, ki so vladale v tistih časih, ko so bile dotične verske knjige napisane.

Na temelju današnje vede in znanosti pa vidimo, da te različne verske knjige, o katerih se trdi, da so božjega izvora in da obsegajo večne resnice, nosilo v sebi polno zgodovinskih, modroslovnih in prirodoslovnih zmot. Zgodovina človeškega napredka nam je živa priča, kako napredujoča veda po hudih bojih polagoma izpčrpa nauke verskih

knjig na raznih poljih znanstva. V teku časa se je oslobodilo od sv. pisma pravoslovje, modroslovje, zgodovina, medicina. V najnovejšem času se je celo bogoslovje emancipiralo od sv. pisma. Po modernih vseučiliščih se ustanavljajo stolice za primerjajočo versko vedo. S tem pada znanstveni pomen verskih knjig. Nastaja pa vroč boj med oznanjevalci in pristaši raznih ver ter zastopniki prave vede in znanosti. Vsaka vera ima navadno svojo izbornu organizacijo — cerkev. Cerkev so imele in imajo ponekod še, veliko oporo v državnih organizacijah. Te organizacije so si delale medsebojne usluge in svrhu utrditve svojega obstoja. Na ta način so imele cerkve veliko moč. Ker vsaka cerkev smatra svojo nauk kot božje razodetje, kot večno in netrpno menjljivo resnico, ni čuda, da nasprotuje z vso svojo močjo tistemu, ki si upa na temelju rezultatov znanstvenega raziskavanja pobijati napačne verske nauke. Zato so se morali učenjaki vedno boriti z zastopniki cerkev, ki so zagovarjali zastarele nauke verskih knjig. Napredek vede je bil luč s temo. Cerkev sovražila svobodno vedo in znanost, ker slednja izpdkonje vellovo in avtoriteto raznih cerkvenih nauk.

Tozadevno nas predvsem zanima stališče krščanske oziroma poznejše rimsko-katoliške cerkve napram vedi. Apostoli in Jezusovi učenci so bili, kakor uči sv. pismo, priprosti, neuki ljudje, dokler jih ni razsvetlil sv. Duh. Učenjaki so bili tedaj zelo redki. In še ti so se nahajali le med pagani. Pravi Jezusov nauk, v kolikor je obsežen v najstarejšem evangeliu po sv. Marku, v katerem trdi kritika evangelijskega bil napisan med l. 70.—80. po Kr. r. je silno enostaven in vsakemu umljiv. Za njegovo razumevanje ni potreba učenosti. Prvi kristjani niso bili učeni in se tudi niso brigali za vedo in znanost. Vedo so smatrali za nekaj posvetnega, paganskega kakor bogastvo. Imeli so živo vero v drugi Jezusov prihod na zemljo, v skorajšen konec sveta. Prvi kristjani so bili trdno prepričani, da bodo še osebno doživeli ta Jezusov prihod na zemljo in njegovo božje kraljestvo, ker so verovali Gospodovim besedam: »Resnično, povem vam, da ne preide ta rod, dokler se vse to ne zgodi.« (Evangelij po sv. Marku 13, 30; o razdejanju Jeruzalema in o koncu sveta). Sodobni Jezusovi pristaši so bili gotovi, da bodo v najkrajšem času vstopili v božje kraljestvo. Ta misel jih je prevzela popolnoma, obvladala je vse njih življenje in delovanje. Za drugo se niso brigali. Učenost jim je bila tuja, nekaj grešnega, ki človeka je ovira pri vstopu v božje kraljestvo. Ta psiho-

loški moment nam najlažje pojasni indiferentnost prvih kristjanov napram vedi in znanosti. Ta moment je povzročil tudi zaničevanja posvetnega blaga in je bil zajedno najboljši temelj prvotnega krščanskega večalimanja prostovoljnega komunizma.

Ker se pa drugi Jezusov prihod ni uresničil, so nastali med Jezusovimi verniki dvomi in godrnjanje. Začela je pešati vera v tozadevno Jezusovo prorokovanje. Voditelji prvotnega krščanskega gibanja so se morali veliko truditi, ko so na razne načine skušali razlagati, zakaj se Jezus še ni povrnil na zemljo. (Dokaz temu: drugo pismo sv. Petra 3 poglavje 8.—9.)

Učeni židovski pisarniki in razni izobraženi Grki so že tedaj neusmiljeno kritizirali Jezusove nauke, iskali v njih nesoglasja in se rogali krščanskemu učenju. Posebno so se dražili kristjane z raznimi zbadljivimi opazkami, zakaj se Jezus ne povrne na zemljo, da bi ustanovil božje kraljestvo, kot je prorokoval. Sploh je bila tedanja veda in znanost vsa paganska in toraj krščanstvu nasprotna. Razumljivo nam bo tedaj nasprotje in sovražstvo, ki so le gočili prvi kristjani posebno pa njihovi voditelji napram učenemu svetu. Proti tedanji paganski vedi in znanosti je najbolj grmel sam apostol Pavel, ker je kot izobražen mož najbolj sprevedel nevarnost, ki je pretela krščanstvu od te strani.

(Dalje prih.)

Predzgodovina ultimatumu Srbiji.

V zvezi z nemško-avstrijsko objavo uradnih dokumentov glede začetka vojne med avstro-ogrsko monarhijo in Srbijo je pisala »Arbeiter Zeitung« od 22. t. m. v članku »Položaj dne 23. julia 1914« na dan izročitve ultimatumu Srbiji med drugim sledeče: Kocke so bile padle Ultimatumu Srbiji, ki je bil tako sestavljen, da ga je morala Srbija odkloniti, je bil izročen v četrtek »23. julia 1914« Srbiji in naznanjen v petek, dan kasneje s posebno noto vlastem. O tem, kaj je kanil grof Berchtold, še eno delstvo: V zapisniku o odločilni seji ministrskega sveta od 7. julia 1914, ki je bil predložen cesarju, se glasi: »da se morajo predložiti Srbiji tako dalekosežne zahteve, ki puste predvidati odklonitev, da bi se moglo začeti z radikalno rešitvijo potom vojaške akcije«. Toda v konceptu se je glasilo to mesto, ki je zapečatilo vojni namen habzburške vlade, tako-le: »da se torej morajo predložiti Srbiji popolnoma nesprejemljive zahteve, ki naj gotovo dovedejo do vojne«. Seveda, da bi se ne prestrašili stari cesar, je Berchtold spremenil sam ta

LISTEK.

GLAD.

Spisal Knut Hamsun. — Poslovenil

Fran Albrecht.

(Dalje.)

Toda čemu neki baš nã me? Čemu ne na polubnega človeka v Južni Ameriki? Ako sem pričel tuhtati, mi je bilo vse nepojmljivejše, čemu sem bil ravno jaz izbran mukam usode za njih poizkusno igro. Saj je bila to pač dokaj svojevrstna posebnost, preskočiti ves svet in se vreči baš nã me; saj sta bila na priliko starihar Pascha in parniški ekspeditor Hemenchen tudi še tu.

Hodil sem okoli in premišljal to reč in se je nisem mogel iznebiti in sem našel najteklejše ugovore proti samovolji Gospodovi, ki si je izbrala baš mene, da se pokorim za krivdo vseh drugih. Še potem, ko sem našel klop in sešel nanjo, me to vprašanje ni jenjalo obvladovati ter me je oviralo pri razmišljanju o drugih rečeh. Izza onega majskega dne, ko so se bile pričele moje zopernosti, sem jel tako razločno čutiti neko zlagoma rastočo slabost: postal sem takorekoč preutrujen, da bi se sam

krmaril tja in vohil, kamor sem hotel; roj majhnih škodljivih mrčesov se je vgnezdil v mojo notranjost in me je takorekoč izotlil. Kako, ako je bila božja volja, da me povsem uniči? Zopet sem vstal in stopal pred klopjo gorindoli.

Vse moje bitje se je v tem hipu nahajalo v stanju neke višje muke; celo v rokah sem že čutil bolečine in sem jih jedva držal kot običajno. Tudi po svojem zadnjem težkem zajtrku sem občutil težke slabosti; bil sem preobleden in razburjen ter sem se izprehajal semintja, ne da bi se ozrl kvišku, v ljudi, ki so prihajali in odhajali, polzeli kot senca mimo mene. Slednjič je dvojle gospodov zasedlo mojo klop; nãžgala sta si smodke in se pomenkovala; razsrdil sem se in ju hotel nagovoriti, a sem se premislil in šel v drugi konec parka, kjer sem si zopet poiskal prosto klop. Tu sem sešel.

Znova me je pričela mučiti misel na boga. Videlo se mi je sila neodgovorno, da se je vsakokrat pojavil, kadarkoli sem iskal kakega mesta in vse razbil — saj je bilo vendar samo naš vsakdanji kruh, ki sem prosil zanj. Opazil sem bil, da je moja lobanja, kadar sem deli časa trpel lakoto, čisto neopažno usehnila in mi pustila glavo prazno. Tedaj mi je postala čisto lahka in odsotna, nič več nisem čutil njene težbe na svojih ramenih in bilo mi je, kot da bulim

v vsakega, kogar sem pogledal, z vse preveč razprtimi očmi.

Sedel sem na klopi in premišljal in postal vse bolj srdit na boga in te neprekinjene muke, ki mi jih je naložil. Ako je mislil, da me lahko dvigne k sebi in poboljša, ako me le mučil do smrti in mi polagal na pot vedno nove neprimike, je bilo to zmota; to je bilo sigurno. In skoro ihtel od upora sem se ozrl kvišku in sem mu dejal to enkrat za vselej v svoji tihi misli.

Ostanki tistega, česar sem se naučil kot otrok, so mi prihajali na um. Glas svetega pisma je zvenel na moja ušesa in čisto tiho sem pričel govoriti s samim seboj in sem zasmehljivo položil svojo glavo na stran. Čemu sem se pehal za to, kaj bom jedel in pil, v kar bom odeval svoje borno telo? Ni-li moj oče v nebesih skrbel zame, kot za vrabce na strehi, in mi dodelil milost, da je pokazal na svojega nevrednega služabnika? S svojim prstom se je doteknil bog mojega živčevja in spravil počas vse niti v nered. In bog je odtegnil svoj prst in vlakne in nežne korenine mojih živčnih niti so obvisle na njem. In božji prst je izvrtal luknjo in rano v mojo lobanjo. Ampak ko se me je bil dotaknil bog s prstom svoje roke, me je pustil pri miru in se mi ni več dotaknil in je dal, da se mi ne zgodi nič zlega. Marveč mi je dal iti v miru in mi dal oditi z

rano. In nič hudega se mi ne zgodi od boga, ki je Gospod na vse veke vekov...

Iz Dijaškega gaja je nosil veter muziko k meni; bilo je torej dve proči. Izvlekel sem svoj papir, da poskusim, ako morem pisati, v istem trenutku mi je pala iz žepa knjižica z abonentskimi listki mojega brivca. Odprl sem jo in sešel liste, bilo je še šestero kart. Hvala bogu! sem rekel nehoté, vendar se lahko dam še nekaj tednov briti, da bom izgledal vsaj bolj človeško! To malo premoženje, ki mi je še ostalo, me je takoj navdalo z boljšo voljo; skrbno sem zbral liste in vtaknil knjižico v žep.

Pisati pa vendar nisem mogel. Čez nekoliko vrstic mi je ni palo nič več v glavo; moje misli so blodile vse drugje in nikakor se nisem mogel povzpeti do kakega določnega napora. Vse in vsakoternost je vplivalo name in me raztresalo. Muhe in mušice so mi sedale na papir in me motile; pihal sem, da bi jih prepodil, pihal in pihal vse silneje, toda zaman. Te male živalice so sedale na zadek, delale se težke in se upirale, da so se krivile njih tenke nožice. Ni jih bilo moči spraviti z mesta. Našle sooporo, ob katero so se lahko držale, zagodile se z nogami na vejico ali na grapo v papirju in ostale tako dolgo nepremično, dokler se jim ni poljubilo odstraniti se.

(Dalje prih.)

pasus. Sicer se pa razvidi, da se je vojni namen uveljavil neposredno po atentatu. Prestolonaslednik Franc Ferdinand je bil umorjen 28. junija, a že 1. julija, torej tri dni po atentatu, je rekel grof Tisza: »Jaz sem imel šele po moji avdienci priliko govoriti z grofom Berchtoldom in doznati njegov namen, uporabiti umor v Sarajevu kot povod za obračun s Srbijo«. Iz tega izhaja jasno, da je vojaško-diplomatična kamarija na Dunaju sklenila vojno že ta dan, namreč 1. julija 1914.

Glose.

Ali im je žal našega ujedinjenja in nacionalnega osvobodjenja? Čudimo se samo takemu šovinizmu, kakor ga je razbrati iz Čokorilove »Srpske zore«, ki piše: »Deset mesecev je prešlo od zmage Srbske Narodne Misli. Začasne centralne vlade so v tem času neumorno delale za ponižanje te veličastne misli. Srbijo, katere ime je bila zvezda vodnica za neosvobodjeni srbski narod so — utopili. Srbsko zastavo, to sveto znamenje vseh srbskih zmag, trpljenja in upanja, so razkosali. Ime s slavo ovenčane srbske vojske so izbrisali. In sedaj so nam še odtuili simpatije, ki jih je srbski narod užival pri svojih zaveznikih...»

Zakaj se je antanta borila... V Jugoslaviji se vgnjezdjuje angleški, francoski in ameriški kapital. Razne volne komisije, ki so se mudile in se še mude v naši državi, sestojijo večinoma iz trgovskih strokovnjakov, ki so natančno proučili naše gospodarske razmere. Angleži nameravajo zgraditi v Dubrovniku ogromna skladišča in se pogajajo o zakupu železnice iz Oruža do Zelenike v Boki Kotorski in železnice do Sarajeva, nato pa nameravajo razširiti oskrbovalno železnico do Bos. Broda. V Boki Kotorski zgrade moderno morsko kopališče. V svoje roke dobe najbrže tudi veliki arzenal za gradnjo ladij v Boki Kotorski. Francozi in Angleži smijejo tudi nove tovarne z lastnimi ali pa v zvezi z Jugoslov. kapitalom. Amerika bo dobavljala stroje in ves material za gradnjo železnice in industr. podjetij. Nek ameriški bankovni konzorcij kupuje vsa parobrodna društva srbska in hrvaška na Donavi in pritokih. Francozi se zanimajo za regulacijo vodnih cest itd. — Iz vsega tega je razvidno, da bo ententa imela v prihodnosti velik upliv v Jugoslaviji in da jo bo znala dobro izrabiti...

Yagoni in lokomotive iz Amerike. Naša država je v Ameriki naročila veliko število tovornih železniških vozov in lokomotiv za ozki in normalni tir.

Vrhovni svet je vedel za D'Annunziove namere? Iz Pariza poročajo, da je bil vrhovni svet o namerah d'Annunzia že prej poučen. Po temtako je bilo vse le grda h'navščina, kar se je ukrepalo zoper d'Annunziove akcije in kar so italijanski oficijelni krogi zahtevali od d'Annunzia.

Pomanjkanje mesa v Nemški Avstriji. Kakor je razvidno iz nekega razglaš glavarstva v Beljaku, se uvaža v okrožju Beljak (in najbrže tudi drugod) prisilna oddaja gotove

količine živine posameznim občinam. In sicer morajo občine oddati vsak mesec predpisano količino. Če bi se posameznik ali občina branila oddati živino, se jo prisilno odvzame po orožništvu, oziroma vofaštvu. Razglas pripominja, da se je ta prisilna oddaja živine morala izdati, da se prepreči izgrede in se varuje splošni mir in red. — Značilno za slabo gospodarsko stanje v Avstriji!

K delavskemu gibanju v Ameriki. Nekdo, ki je prišel iz Amerike v svojo domovino, se je naravnost čudil, da je delavsko gibanje pri nas tako zelo zaspalo. Izjavil je, da je delavsko gibanje v Ameriki vse drugačno in ga popolnoma prevzema revolucionarni duh. Delavske organizacije vodijo v Ameriki vse srdite boje proti kapitalističnim podjetjem in nastopajo zelo energično. — Mi smo že pisali o gibanju ameriških železničarjev. Sedaj vlada dela na to, da se podhravi vse železnice. Predloženo je več načrtov. Sicer smo pa o tem že obširneje pisali. Zadnja dva meseca je bila posebno ostra stavka rudarjev, ki se je sedaj končala s popolnim uspehom. Kapitalisti in njih udruga se splošno z vso silo branijo priznati delavske organizacije. Zadnje dni se kaže veliko gibanje delavcev, ki jih je ca 400.000 v jeklarski industriji. — Ob mezdah boljših in stavkah pride navadno do dejanskih in hudih izgrediv.

Stara pesem, ki je vedno nova. Skozi vse leto čitamo razveseljiva poročila o poljskem pridelku. Ko se pa prične bližati čas žetve, pa postajajo ta poročila neugodna. Na pšenici in drugem žitu se prikažejo vsakovrstne bolezni, toča in poplave delajo škodo. In zakaj? Žetev se bliža in kolikor manjši se prikaže pridelek ljudstvu, toliko lažje poženejo dobičkarji cene navzgor!

Dražinja in delavsko gibanje na Japonskem. Japonska, dežela cenege dela in živeža, je tudi doživela problem dražnje in štrajkov. Delavsko gibanje, ki je bilo doslej nepoznano v tej deželi, je tekmo zadnjih šest mesecev bruhalo z vso silo na plan in zraslo v krepkega velikan. Štrajkov je danes toliko, da jih ni mogoče več prešteti. Delavci zahtevajo povišanje mezde in krašji delavnik. — Dražinja narašča. — Pred kratkem so bili nekaj dni suspendirani vsi dnevniki v Tokiju, katerih je štirinajst, vsled stavke črkostavcev in tiskarjev, ki so zahtevali 50 odstotkov povišanja plače; preje so imeli 50 jenov (japonski jen je približno 50c) na mesec. Lastniki časopisov so se takoj združili in odklonili zahtevo, ali pozneje so se pogovorili za kompromis. Najbolj trpe manjše industrije vsled delavskega gibanja. Manjši podjetniki se bojijo z delavci na ta način, da enostavno likvidirajo svoja imetja in prenehajo s poslovanjem. Časopisje napada vlado, ker ni še storila nobenega koraka napram vojnini dobičkarjem, ki razglašajo 50 do 75% dividende. Vlada je sprva s pomočjo policistov in vojakov razganjala delavske shode, ali kmalu je spoznala, da s tem ne opravi dosti in zdaj ne ovira več delavcev pri organiziranju, shodih in stavkah.

Rumunijo, da izročil rumunski vladi noto entente, je že zapustil Bukarešto. Kakor hitro se povrne v Pariz, bo zavezniški vrhovni svet uredil razmerje med Rumunijo in Madžarsko. Kakor poroča »Echo de Paris«, je Bratianu, potem ko je proučil vsebino ententne note, sklenil, da je ne da priobčiti. Clerk primaša s seboj odgovor rumunske vlade. Kolikor je znano, hoče Rumunija dati ententi popolno zadostojenje v vsakem oziru, pripravljena je, odpoklicati svoje čete iz Budimpešte in sodelovati z entento pri vzdrževanju miru in reda na Madžarskem. Pristala je tudi na to, da predloži komisiji za odškodnino in obnovo listu vojnega in železniškega materiala, ki ga je zasedla na Madžarskem za svoje zadnje ofenzive, vendar pričakuje, da ji tega materiala ne bo treba izročiti, ker stoji na stališču, da je bila zaplomba upravičena.

Ljudsko glasovanje na tešinskem ozemlju.

LDU. Pariz. 25. (ČTU.) Vrhovni svet alirancev je poljski in češko-slovaški vladi naznanil svojo odločitev glede ljudskega glasovanja na tešinskem ozemlju in je dostavil, da se bo ljudsko glasovanje v dveh okrožjih spornega ozemlja vršilo pod kontrolo mednarodne komisije ob odstranitvi poljskih in češkoslovaških čet.

Rešitev gališkega vprašanja.

LDU. Lyon. 25. (DunkU. - Brezžično.) Vrhovni svet se je včeraj bavil s statutom Galičije in je sklenil, da pripade zapadni del Galičije končnoveljavno k Poljski. Dalje je vrhovni svet sklenil, da se bo ozemlje Lvova stavilo le začasno pod varstvo Poljske.

Ameriški senat proti nemški mirovni pogodbi.

LDU. Washington. 25. (BTU.) V senatu je zbudilo veliko presenečenje in razburjenje, ko je senator Thomas, od katerega se je do sedaj menilo, da je za ratifikacijo mirovne pogodbe, izjavil, da je pogotiba v svoji dosedajni obliki polna napak in nasprotstev in da jo vsled tega ne more podpirati. Izjava senatorja Thomasa je hud udarec za one senatorje, ki so za podpis pogodbe.

Ustanovni zbor socijalne demokracije v Čehoslovaški.

(Konec.)

O točki »Nemška soc.-demokratska stranka v Čehoslovaški republiki« je referiral sodrug Seliger. Obnavljal je narodnostna vprašanja, § 14. in drugo ter končno predlagal resolucijo, ki jo je nazval »predlog švicarske ustave«. Rezolucija pravi v uvodu, da je čehoslovaška republika protirevolucionarna in podaja naslednje zahteve o predmetu uprave narodnostnih razmer v republiki.

1. Pretrganje zveze z ententnim imperijalizmom, nikako zavezništvo, nikake vojaške konvencije, obnovitev priateljskih stikov z vsemi državami, torej tudi z Nemčijo in Avstrijo.

2. Odstranitev militarizma, njega nadomestiti z demokratično milico. Razdelitev milice v teritorialne polke, kojih območja bodo narodnostno omejena. Teritorialni polki volijo svoje lastne poveljnike in določajo svoj poveljevalni jezik. Nobena teritorialnega polka se ne sme uporabljati v mirovnem času izven njegovega območja. Vsak vojak ima strelivo in orožje doma.

3. Odstranitev sistema birokratičnega gospodarstva. Razdelitev državnega območja na narodnostno omejena okrožja, ki bodo vladala sama sebe s svobodno izvoljenimi korporacijami. Vsak kraj in okraj voli sam svoje uradnike in sodnike, ter določa uradni, sodniški in šolski občeveljni jezik. V krajih, okrajih in občinah, ki so narodnostno zelo mešane, bodo izvoljeni na podlagi svobodne volje vsega naroda za vsako območje posebni zbori zastopnikov, ki bodo samostojno upravljali narodne potrebe, predvsem narodno šolstvo, njegove kulturne in dobrodelne institucije.

4. Odstranitev vsake narodne nadvlade. Vsi kraji in okraji, ene in iste narodnosti, enako tudi manjšine te narodnosti (točka 3.) se združijo v eno celotno narodno telo, ki bo vladal osama sebe potom Narodnega sveta, voljenega iz in od celnega naroda, in potem od njega izvoljene Narodne vlade. V področju Narodnega sveta in Narodne vlade spadajo zakonite navedbe in uprava narodnega šolstva, skrb za narodno kulturo, sklepanje pogodb s Sveti drugih narodnosti v svrhu varstva manjšin; kontrola socializiranih pod-

jetij in naseljevanje razlaščenih gosposkih posestev v njihovem jezikovnem nemškem področju. Narodnemu svetu pripadajo davki iz njegovega jezikovnega ozemlja.

Narodna skupščina, ki zastopa celo republiko, in ki voli skupno državno vlado, je merodajna za stvar, ki se ji ne more oddati Narodnim svetom posameznih narodov.

Nemška socijalno - demokratična stranka se bo za te zahteve borila do konca z roko v roki s proletarijem vseh ostalih narodov. Zato pozivlja slovaške, poljske, madžarske in rusinske proletarce h skupnemu boju. Predvsem se pa zanaša na obnovitev svoje stare bojeve zveze s češkim proletarijatom. Prepričana je, da osvobodbi poostretev razrednih razlik češki proletarijat od buržoaznega vpliva, da ga pripelje zopet na podlago neomejenega in nepenarejenega prava samoodločevanja narodov, in s tem ga napravi za zmogljivega bojevati revolucionarni razredni boj v najožji zvezi z nemškimi proletarci.

O govoru in Seligerjevi resoluciji je bila otvorena dolga debata in — dasi so si želeli nekateri govorniki v resoluciji nekaj popravkov — je bila ta soglasno sprejeta.

Po dolgem razmišljanju o organizaciji stranke in po sprejetju resolucij proti omejevanju državljanskih svoboščin in proti postopanju civilnih in vojaških organov, je bil ta velopomenbeni zbor zaključen.

Novice.

— **Tiskarska stavka v Sarajevu** — končana. Povišanja znašajo 60% na dosedanje plače kvalificiranim delavcem. Po novem znašajo plače za stavce od 320 do 366 K tedensko, za strojne stavce od 480 do 560 K tedensko, za knjigoveze od 200 do 270 kron tedensko, za pomožne osebe pri odrejenih kategorijah v novem ceniku od 110 do 150 K tedensko. Za kvalificirane osebe so dovoljeni plačani dopusti od 6 do 14 dni, za pomožne osebe od 3 do 6 dni vsake leto. Vrhutega se vsako soboto skrajša delovni čas za eno uro. Čestitamo sodrugom na lepem uspehu!

— **Naš novi denar.** V Parizu, Pragi in Zagrebu se tiskajo novi bankovci. Dotiskanih bo kmalu za dve milijardi kron, tako, da je upati, da bo do konca tega meseca dotiskana vsa vsota, potrebna za menjavanje.

— **Zakon o borzah.** Regent je podpisal ukaz, s katerim se razširja veljavnost zakona o borzah od dne 3. novembra 1886. na celo državo.

— **Združitev agronomov v Belgradu.** Srbski akademsko naobraženi agronomi, 70 po številu so se združili v stanovskem strokovnem društvu. Stavili so si za cilj razširjenje društva na celo državo. Društvo se bo zavzemalo za stanovske interese agronomov in za intenzivni strokovni napredek v poljedelstvu.

— **Zakon proti alkoholizmu.** V zakonski osnovi, ki se predloži v kratkem narodnemu predstavništvu se nahajajo tudi te-le določbe: Kaznjeno je vsak, ki je na javnem mestu pijan. Izpod 14 let stare otroke je sploh prepovedano voditi s seboj v gostilne. Pijanemu človeku ne sme nikdo dati nobene opojne pijače. Železničarji smejo piti opojne pijače le, če ni dobili nobene druge pijače. Gospodarji in poslodajalci ne smejo službenecem dajati nobenega žganja. Dolgoviti za pijačo so neizterljivi, če se ne more dokazati, da niso bili dani pijanemu človeku in v dobri veri, da bo še trezen plačal, predno zapusti lokal. Ako je novi dolg nastal še po starem dolgu, je ta novi dolg neizterljiv. Občinski urad ne sme biti v hiši, kjer je gostilna, in načelnik ne more biti gostilničar. Za vse prestopke se odreja kazen od 14 do 28 dni zapore, oziroma 200 do 1000 K globe. Če se prestopki ponove, se obsojbe razglase javno po časopisju. Korar zadenejo označene kazni večkrat v letu, izgubi za to leto aktivno in pasivno volilno pravico in možnost izvrševanja javnega poklica. Železničarji, šoferji in ljudje, ki vsled pijanosti izpostavljajo druge v nevarnost življenja, izgube službo.

— **Stavke v Zagrebu.** V Zagrebu stavkajo sedaj te-le stroke: tiskarji, slaščičarji, cestni železničarji, kleparji, krojači, odpremo osebe, kočijaži in bančni uradniki.

— **Izpuštili so iz zapore ženo Stjepana Radića** in njene hčerke. Preiskave se na nadaljujejo.

— **Madžarska vlada** je izdala naredbu, po kateri miera vsakdo izročiti policiji vse komunistične in anarhistične tiskovine. Policija bo izvedla tudi v tem oziru hišne preiskave.

— **Stavke v Zagrebu.** V Zagrebu stavkajo sedaj te-le stroke: tiskarji, slaščičarji, cestni železničarji, kleparji, krojači, odpremo osebe, kočijaži in bančni uradniki.

— **Izpuštili so iz zapore ženo Stjepana Radića** in njene hčerke. Preiskave se na nadaljujejo.

— **Madžarska vlada** je izdala naredbu, po kateri miera vsakdo izročiti policiji vse komunistične in anarhistične tiskovine. Policija bo izvedla tudi v tem oziru hišne preiskave.

— **Stavke v Zagrebu.** V Zagrebu stavkajo sedaj te-le stroke: tiskarji, slaščičarji, cestni železničarji, kleparji, krojači, odpremo osebe, kočijaži in bančni uradniki.

— **Izpuštili so iz zapore ženo Stjepana Radića** in njene hčerke. Preiskave se na nadaljujejo.

— **Madžarska vlada** je izdala naredbu, po kateri miera vsakdo izročiti policiji vse komunistične in anarhistične tiskovine. Policija bo izvedla tudi v tem oziru hišne preiskave.

— **Stavke v Zagrebu.** V Zagrebu stavkajo sedaj te-le stroke: tiskarji, slaščičarji, cestni železničarji, kleparji, krojači, odpremo osebe, kočijaži in bančni uradniki.

— **Izpuštili so iz zapore ženo Stjepana Radića** in njene hčerke. Preiskave se na nadaljujejo.

Dnevne vesti.

Ignacij Boršnik na zadnji poti.

V dramskem gledališču je ležal včeraj Ignacij Boršnik na mrtvaškem odru. Ljudstvo je neprestano prihajalo in se poslavljalo od svojega umetnika zadnjikrat.

Že pred četrto popoldansko uro se je zbralo na trgu pred dramo nešeto ljudstva z željo, da spremli svojega prvaka-igralca na zadnji poti. Zbralo so se različna društva s svojimi zastavami, prihiteli so v Ljubljano Hrvatje iz Zagreba, da pogledajo zadnjikrat Ignacij, svojemu ljubljencu, v obraz.

Zamolčki udarci se čujejo iz atrija. Krsto prinesejo pred gledališče; pevci zapojejo monoton v zadnji pozdrav manom »Vigred se povrne«. Iz gledališnega balkona se pa poslove od njega njegovi hrvaški tovariši: dramaturg zagrebškega zemaljskega kazališta g. Bach in igralec Pavič. Mrtvaški spreved dolga vrsta žalujočih, se pomika nato pred operno gledališče, v katerem je pokojni največ deloval. S strehe opere je žalostinka rušila grobno tišino — — —; nato se je vil mrtvaški spreved po mestnih ulicah proti pokopališču. Na obeh straneh cest se je zbralo polno občinstva, ki je zadnjikrat pozdravilo svojega umetnika.

Med potjo so pri znamenju na Martinovi cesti zapeli pevci »Glasbene Matice« in člani opere, nakar se je spreved pomikal proti Sv. Križu. V cerkvi na pokopališču se je pokojnikove mane blagoslovilo.

Sokoli so nato dvignili krsto, in jo nesli do groba. Mir in tišino je prekinilo spuščanje krste v grob. Po končanih cerkvenih opravilih mu zapojejo zadnjikrat pevci besede pesmi »Prišla bo pomlad«. Na grobu se posloviata od pokojnika gg. Pavel Golia in Cerar-Danilo: »... Spaval drama naše drame«. Na krsto pada kamenje. Zemlja nam ugrabi naš zaklad, prvaka-igralca Ignacija Boršnika. Zvest čuvali zemlja, nam ga ne vrne več.

Prišel si nazaj v svojo domovino, a mesto življenja in naše radosti, mesto nadaljnjega orjenja na polju naše drame, si našel v svoji domovini grob...

Zanimiva obravnava

se bo v kratkem vršila pri tukajšnjem sodišču — Zadruga centrala v Ljubljani, ki je kakor znano pri svojem gospodarstvu skrajno razvzila na račun svojih klientov, toži deželo Kranjsko za plačilo 2 milijona kron, katere je baje ona po naročilu umrlega deželnega odbornika dr. Lampeta, ki je bil tudi predsednik Zadruga centrala, založila za deželo Kranjsko pri nakupu perila za deželne dobrodelne zavode. Pri kupčiji, ki bi se morala vršiti v Kijevu, je posredoval znani prebrisani agent F. Gruška, neomejen zaupnik dr. Susteršiča, kateremu je tudi spravil njegovo premoženje v Svico na varno. Zadruga centrala je plačala v gotovini 2.000.000 K, ne da bi poprej prejela le en komad perila. Prišel je preobrat, in sedaj ni ne danarja, ne perila, in od posredovalca F. Gruške ni ničesar dobili. Da tiči za vso to akcijo umazana kupčija, je brezdvomno, ker bolnica ni nikdar potrebovala tolike množice perila, in noben pameten trgovec ne plača nobene vsote, najmanj pa 2.000.000 K naprej, ne da bi videl poprej zorce in pa dobil blago. Sodniška obravnava bo že pokazala, kaka špekulacija tu zadaj leži. Zadruga centrala je dobila tudi od bivšega deželnega odbora iz dohodkov vnovčevalnice za klavno živino 458.000 kron za sanacijo izrečno imenovanih zdrav. Dosedaj Zadruga centrala te naloge ni izvršila, akoravno ima denar od 4. januarja 1918 že v rokah. Velik del je na pač porabila za dotacijo »Ljudske doma« in pa Zadruga tiskarne. Likvidacijska komisija deželne vlade je odklonila revizijo Zadruga centrala, ker stoji v procesu s tem zavodom, in prepuštila deželni vladi, da izvrši revizijo. Pozivljemo javno deželno vlado, da takoj izvrši revizijo pri Zadruga centrali, da takoj vrne neoprabljeni kredit bivšega deželnega odbora za sanacijo zdrav. likvidacijski komisiji deželne uprave, ker od 4. januarja 1918 do 30. oktobra 1918 je bilo dovolj časa izplačati zdravcem potrebne vsote, če so jih potrebovale. Ker so na zadruge lahko toliko časa čakale na sanacijo, niso bile potrebne in naj se tedaj denar vrne deželi, ki ga sama nujno potrebuje. Obenem pa naj revizija posveti v poslovanje Zadruga centrala glede navedenih 2.000.000 K, kako se je kupčija sklenila, kdo jo je sklenil in kakal se je to vsoto tako slepo izplačalo brez vsake garancije.

Brzobjavne vesti.

Jugoslavija.

Stavka bančnih uradnikov v Zagrebu.

LDU. Beograd. 24. Ministrstvo za socialno politiko je objavilo danc ta-le komunikacije: Pogrešna je vest zagrebških listov, da so pregovori med bankami in bančnimi uradniki prekinjeni. V torek zvečer je bila o prisotnosti ministra Bukšega in podbanovni predsedstvom sela zastopnikov bank in bančnih uradnikov. Zastopniki obeh delov so pokazali veliko pripravljenost za sporazum. Predhodnja tako težavna vprašanja so že rešena. Ako tudi so težkoče velike, vendar se je nadelati, da se bo v kratkem dosegel popoln sporazum.

OSEMURNI DELAVNIK.

LDU. Beograd. 24. »Službene Novine« so objavile naredbo za uvedbo osemurnega dela na vsem ozemlju kraljevstva v vseh industrijskih, rudarskih in trgovskih podjetjih. Delo nad osem ur se mora plačati po 50% više nego normalno osemurno delo. Ta naredba je takoj veljavna.

Italijanski umik iz Trogira.

LDU. Split. 24. Pri umiku Italijanov iz Trogira so meščani zaplenili poleg oboževanega avtomobila tudi tri strojnice, več pušk in veliko množico municije in ročnih granat. Za-

plenili so tudi zastavo, ki so jo bili Italijani izobesili na mestni občini.

Pašić se ne vrne v Pariz.

LDU. Beograd. 25. V tukašnjih političnih krogih se trdi, da se Pašić ne misli več povrniti v Pariz, ker ne more podpisati miru z Avstrijo, ker je podpisal bukareški mir leta 1913.

Po svetu.

Za omilenje premoževne krize v Avstriji.

LDU. Duma. 25. (ČTU.) Iz Prage se poroča: Konferenca, ki se je danes popoldne v Pragi vršila ob udeležbi državnega tajnika Čerzika, sekcijskega načelnika dr. Schillerja in dvornega svetnika Klose ter podžupana Emerlinga in ministrskega predsednika Tusarja in drugih čeških državnih funkcionarjev, se bo formalno končala šele jutri. Že dosedanj potek pogajanj pa da spoznati, da je češka vlada pripravljena, pokazati svojo prijaznost. Češka vlada ni samo pripravljena, držati se pogodbe glede dobave premog, temveč po možnosti preskrbovati Dunaj in Avstrijo sploh s premogom in živeti s sosednjo republiko v kar najboljši prijateljskem razmerju.

RAZMERJE MED ENTENTO IN RUMUNJO.

LDU. Lyon 25. (Brezžično.) Sir George Clerk, ki je bil odposlan v

Vprašanje prehrane.

Prejeli smo: Tukajšnja gospodarska zveza ba je razpošila gotove agente med naše kmetijsko ljudstvo, ki kupujejo krompir. Plačujejo ga po 75-80 K za 100 kg. Ta krompir, ki so ga nakupili gospodje od gospodarske zveze, je namenjen v Nemško Avstrijo, kamor ga je že več vagonov odšlo pod pretvezo, da dobimo proti krompirju v kompenzacijske različne poljedelske stroje. Pri teh kupcih dela gospodarska zveza seveda lepe dobičke, kajti krompir, ki ga plača tu po omejenih ceni, proda v Nemško Avstrijo 100 kg za 150 do 200 K. Do tu vse v redu. Nastane pa vprašanje, kako se bo preživelo številno ljubljansko prebivalstvo, kako in po kakšni ceni bodo morali ljudje plačevati to najvažnejše prehranjevalno sredstvo? Naravno je, da bo kupci gospodarske zveze znatno škodovali ljudstvu, akoravno nam ona misli postreči s poljedelskimi stroji. Za kmete bi to pač bilo nekaj, pomislimo pa tudi, da imamo delavske, nepremožne sloje. Naše mnenje je, da bi se kmetje lahko odpovedali poljedelskim strojem vsaj do takrat, ko bodo kupciške zveze z inozemstvom ugodnejše in pri nas cene za ljudstvo vzdržljive, kar sedaj niso. Vse od izvajanja bodo cene živili pri nas vedno rastle ali vsaj ostale tako visoke, kot so sedaj. Ravno delavsko ljudstvo, ki si sluzi bori živeti z delom, si že itak mora pritrgovati pri najnujnejših potrebščinah!

Treba pa je opisano zadevo tudi še z drugega stališča obsojati. Če je gospodarska zveza obstojala v prid kmetijskemu ljudstvu, naj bi bila vsaj toliko pravična, da bi dobiček, ki ga izvaja iz teh kupcij, privoščila posameznim občinam, v katerih nabira in kupuje krompir.

To bi bilo mnenje vseh tistih, ki lečijo pod pritiskom neznosne dragine sedanega časa.

Prosta vožnja po železnicah ukinitena.

Minister za promet javlja, da kontrolni organi vsak dan nalete v železniških vozovih na notnike v posesti voznih listov (izkaznice, legitimacije) za brezplačno vožnjo, katere jim izdajajo poedine policijske oblasti navzlic odredbi ministra, da je absolutno zabranjeno brezplačno potovanje po železnicah. Vseled takega postopanja policijskih organov se dogajajo skoraj vsak dan neoprijetni slučaji, da se prizadete osebe iztirajo iz voza, ako ne morejo ali hočejo plačati voznega lista ali določene kazni, ki je predvidena v naredbah. — Minister za promet je naročil podrejenim organom, da vsakomur odvzamejo take vozne liste (izkaznice, legitimacije) in da se izdajatelji kaznujejo za tako postopanje. Ministrstvo notranjih del je pozivilo, da se na svoj ukaz z dne 5. julija 1919, P. br. 25.103, odredilo z ukazom z dne 3. septembra 1919, Ur. br. 243, da se odselej z ozirom na korist državne blaginje in na red v železniškem prometu nikomur več ne dajejo vozni listi ali izkaznice (legitimacije) za brezplačno potovanje.

— Posebni vlaki. Povodom prireditve tabora v Ločah na Koroskem vozijo dne 28. septembra iz Ljubljane oziroma Borovljah do Blač posebni vlaki: iz Ljubljane prvi ob 4. uri 50 minut, drugi ob 5. uri 30 minut; iz Borovljah ob 5. uri 23 minut; povratek iz Blač: Ljubljana prvi ob 18. uri 57 minut, drugi ob 20. uri 22 minut. V Porovlje ob 21. uri.

— Poštnemu ravnanstvu v Ljubljani — na uho! Iz Brežic nam poročajo, da dobe ondi naročniki časopise v veliki zakasnelosti, zlasti po dopolnjenem vlaknu. Ondotni poštar, menda namenoma zadržuje liste in jih ne da tati takoj po dohodu pošte strankam. Prosimo pomoči!

— Sprejemni izpit za konservatorij za vse one učence, ki zadnjič niso prišli ali so se pozneje upisali, bodo v ponedeljek, dne 29. t. m. ob 3. uri popoldne v dvorani Glasbene Matice, Vegova ulica 7.

— Nadaljevalni ginekološko-porodniški tečaj v občini javni bolnici v Ljubljani, se prične v sredo, 1. oktobra 1919, ob 5. uri popoldne na ginekološko-porodniškem oddelku. Pisane ali osebne prijave sprejema prof. dr. Al. Zalokar.

Izpred sodišča.

Vojško blagajno oropal.

Iz pisarne vojaškoželezniškega skladišča pri pivovarni »Union« so dne 20. aprila t. l. na Velikonočo noči trije elegantni gospodje odnesli blagajno z 16.850 kron. Denar so si med seboj razdelili. Pred včerajšnjo ljubljansko poroto sta se morala zaradi te tatvine zagovarjati mladeniča

strojni ključavničar A. S. in zelo nesrečni Alfonz K., na katerega padajo že več mesecev težki udarci postave. Obtožena dejanja priznavata, toda bila sta popolnoma pijana. Vse priče so pijanost potrdile. Razprava je tudi ugotovila, da sta dejanje izvršila pod vplivom poročnika Valentina Accetta, ki je obsojen od vojaškega sodišča v Ljubljani na eno leto ječe. Porotno sodišče je oba obtožena obsodilo na tri mesece zapora zaradi prestopka pijanosti (§523.)

Manipulacije z vojaškimi ovsem.

Druga porotna razprava se je bala z čednimi manipulacijami, ki so se vršile pri vojaškem oddajalšču v »Balkanu«. Trojica je prodajala vojaški oves 9050 kg, za kar ima vojni erar škode 9050 kron. Inicijativo za manipulacije je dal »vahtmajster« Vogel, ki sedaj sedi v garnizijskem zaporu. Pred poroto pa sta bila včeraj obsojena zaradi teh manipulacij pleskarski mojster F. M. na pet mesecev ječe in pekovski pomočnik F. Schilling na štiri mesece.

Iz stranke.

V nedeljo ob 10. uri dopoldne pred »Mestnim domom« javen **PROTESTNI SHOD PROTI DRAGINI.**

Vsi na shod!

Sestanek veselčnega odseka **Krakovo-Trnovo** bo v soboto, dne 27. t. m. ob 8. uri zvečer v gostilni g. Klemenca (Krakovski nasip 14).

Ljubljanski slikarski pleskarski, sobo- in črkoslikarski pomočniki se nahajajo v medznem gibanju. Delavci te stroke naj ne potujejo v Ljubljano, dokler ni gibanje končano.

SHODI

se vrše v nedeljo, dne 28. t. m. dopoldne ob 9. uri v Podgorjah v Rožu pri »Lidoriu«.

Popoldne isteg dne v Ločah.

Makole. Seja kraljeve politične organizacije JSDS se vrši v nedeljo, dne 28. t. m. ob 9. uri dopoldne v gostilni »pri Pošti« v Makolah. Sodrugi, udeležite se je polnoštevilno!

Kultura.

Slovensko mestno gledališče v Mariboru. Pred kakima dvema mesecema, ko so gostovali člani slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane z gosp. režiserjem Nučičem na čelu v Mariboru, je bil pravzaprav postavljen temelj stalnemu gledališču. Gospod ravnatelj Nučič si je takrat s svojim nastopom na mah pridobil simpatije občinstva. Sklenil je pogodbo z dramatičnim društvom in bil imenovan ravnatelj mestnega gledališča. Le z njemu lastno energijo in pridnostjo se je poprijel dela in po preteku treh tednov je bila naša naša podneta pod njegovim vodstvom Jurčičeva tragedija »Tugomer«, s kolo se otvori letošnja sezija. Tudi nadaljni repertoar kakor celokupno umetniško osobje nam jamčijo, da bo uspeh popoln. Predstave se bodo vršile vsak teden trikrat in gospod ravnatelj nam obljublja tudi prireditve delavskih predstav, s čemur bo omogočen posej gledališča tudi manj premožnim slojem. Zanimanje je v vseh krogih prav veliko in prav tako tudi mi pozdravljamo to naše kulturno podjetje v zavesti, da nam bo nudilo res vsestranski umetniški užitek.

O. Pel.

Schreiner - Fink: Zemljepisne in zgodovinske slike. Cena 4 K. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Tako se glasi naslov drobnemu dodatku k čitankam za ljudske šole, ki ga je poverjenstvo za uk in bogocastje odobrilo z razpisom z dne 17. julija 1919, št. 3193. Delce odtehta nekatero debelo učno knjigo. To je vzrok, da nočemo iti molče mimo njega. Predvsem nam je všeč manira, v kateri so slike pisane, t. j. ob zemljepisnih slikah smo zasledili tinitam maniro potopisov, od slikah iz zgodovine pa nam veje nasproti manira prijetnega pripovedovanja. Škoda, da je v slikah iz zemljepisa biološki del tako skopo podan. Da bi bile slike iz zemljepisa bogatejše tudi v to smer, pa bi trdili, da sta nam podala Schreiner in Fink slike umetniške vrednosti. Več biologije ob zemljepisnem pouku pa si želimo zaradi tega, ker bi tak zemljepis silil učitelje tudi ob prirodoopisu itd. na pravo pot, t. j. drugo bi izviralo iz drugega, in drugo bi se izviralo v drugo; in mladina bi dobila tim potem res lep zaklad znanja. Le one slike iz zemljepisa se nam zde vzorne, ki opazujejo na potovanju vse, kar nudi zemlja ljudem, živalim in rastlinam, in ki pripovedujejo, kako se vse to od ljudi, živali in rastlin iz-

korišča; t. j. tudi iz zemljepisnih slik mora odsevati kulturni razvoj. Prav malo tega smo zasledili tudi v slikah iz zgodovine. Vzrok temu tiči v tem, ker sta se sestavitelja oklenila izvečine reprezentantov in sta prezrla maso; nam pa se zdi, da je tudi ob tem masa važnejša vez reprezentantov; zašla sta celo v poljubljanje rok, obleke itd. Tolika servilnost pa nam ni prav nič všeč! Reprezentantizem je dober ob prirodoopisu itd., ob zgodovini pa vsebuje mesto samozavesti — malodušnosti; in ta ne uveri k osvobojenju in razsodnosti. In to povdarjamo še sosebno! Da bi bila pazila sestavitelja tudi na to, pa bi tudi učitelji-umetniki s mirnim srcem vpletali njune slike med zemljepisje in zgodovino — kot tako; in zdi se nam, da bi se slike celotnemu okvirju

prav dobro podajale. Splošno pa moramo pripoznati, da nam Schreiner in Fink kažeta novo pot v to vrsto našega slovstva. Radi bi ju videli, kako bi se obnesla, če bi nam podala celoto, t. j. realno knjižico; zdi se nam, da bi naju ta dva še najbolj zadovoljila. Samoposebi pa se ugne, da je treba za tako delo: časa, volje in obširnega znanja iz zemljepisnih bioloških razmer, ki tvorijo podlago vsemu kulturnemu razvoju, ki nam ga slika kulturna zgodovina, a nikdar ne zgodovina reprezentantov, vzeti navadno iz števila izvoljencev in nasilnežev. Nam se zdi, da jadramo v nasprotno smer; in zaradi tega zahtevamo, da upoštevajo vse to in ob vsaki priliki tudi sestavitelji knjig, namenjenih za kvas jugoslovanskega naroda.

l + n.

Zanimiva razkritja

o deželnem in občinskem gospodarstvu na Kranjskem.

KAKO SO SLEPARILI.

(Dolge.)

V letu 1917. je deželni odbor tudi kupil grad Češnjice pri Moravčah ter izdal na kupnini ter na stroških oskrbovanja skupaj 26.554 K 87 h. Vpoštevši vse dohodke in stroške gospodarjenja izven proračuna je račun o celotnem gospodarjenju leta 1917. sledeči:

Gospodarjenje po proračunu:
Dohodki 9.568.112 K 92 h
Stroški 17.271.437 K 39 h
Primanjkljaj 7.703.324 K 47 h
Presežek —

Gospodarjenje izven proračuna:
8.676.053 K 28 h
4.828.376 K 24 h
—
3.847.677 K 04 h
Skupaj:
18.244.166 K 20 h
22.099.815 K 63 h
3.855.647 K 43 h

Da se je pokrili primanjkljaj 3.855.647 K 43 h oziroma, da se je dotirala deželna blagajnica, so se najela leta 1917. posojila v skupnem znesku 4.476.858 K 55 h, kakor je to razvidno iz nastopnega:

Na račun dolgov pri domačih zakladih se je dvignila pri garancijskem zakladu Dolenjskih železnic vsota 76.858 K 55 h, ki je bila potrebna za dotacijo deželne blagajne. Ostalo vsoto, t. j. 4.400.000 K je najel deželni odbor na ta način, da je izdal s 1. aprilom 1917 zadolžnice, ki se obrestujejo s 4½% in poplačajo na temelju posebnega načrta v 30. letih, in sicer tri mesece po njih izrebanju, ki se vrši vsako leto dne 2. januarja. Prvo žrebanje je bilo dne 2. januarja 1918.

Za najetje tega posojila je bil deželni odbor pooblaščen s sklepom deželnega zbora z dne 27. oziroma 28. februarja 1914. Namen tega posojila je bil poplačati višee dolgov dežele, ki so se napravili v letih 1909. do 1913. pri domačih zakladih. Obveznice je prevzela v razpčavo Kranjska deželna banka, in sicer fikсно za prevzemni kurz 95%, odstevisi 93,5% provizije, torej za netto 93,5%. Dežela je pri tem kurzu prejela vsoto 4.114.000 K.

Oziranje se na ta posojila ter na zgoraj navedene uspehe gospodarjenja v l. 1917. je račun o denarjih te-

kočega gospodarstva ob koncu leta 1916. sledeči:

Imovina tekočega gospodarstva ob koncu l. 1916. 2.872.581 K 51 h
V l. 1917. prejeta posojila 4.476.858 K 55 h

Skupaj 7.349.440 K 06 h
Primanjkljaj leta 1917. 3.855.647 K 43 h

Stanje imovine tekočega gospodarstva ob koncu l. 1917. 3.493.792 K 63 h

Za melioracijske namene se je izdala l. 1917. iz deželnega melioracijskega zaklada vsota 152.464 K 12 h.

Skupno stanje imovine in dolgov dežele ob koncu l. 1917. je proti stanju skupne imovine in dogov l. 1916. sledeče:

Leto 1917.
Imovina 34.577.987 K 81 h
Dolgovi 29.857.966 K 13 h

Cista imovina 4.720.021 K 68 h

Leto 1916.
35.683.408 K 07 h — 1.105.420 K 26 h
33.369.578 K 26 h — 3.511.612 K 13 h

2.313.829 K 81 h + 2.406.191 K 87 h

Sklep.

Če in v koliko je bilo gospodarjenje z deželnimi denarji v letih 1913., 1914., 1915., 1916. in 1917. protustavno, to se v podrobnostih ne da dognati, ker tozadevni akti deželnega odbora sami ne pojasnjujejo zadostno vseh okolištin, ki so bile merodajne za izplačilo posameznih stroškov. Da bi se vršile podrobne preiskave v svrhu ugotovitve opravičenosti posameznih izdatkov, to pa bi bilo ne samo zelo težavna in dolgotrajna stvar, ampak tudi zelo dvomljivo podvzetje, ker ni nobene gotovosti, da bi preiskava mogla dognati popolno resnico.

Glede na to se ugotavlja le sledeče:

a) Deželni odbor je več kreditov brez nuje potrebe prekoračil, oziroma dovolil stroške, za katere ni bilo nobenih kreditov.

b) Deželni odbor je zakrivil več protustavnih dejanj, in s tem povzročil deželni stroške, ki so popolnoma neopravičeni.

(Dolge prih.)

Najnovejša poročila.

(Vesti LDU.)

MINISTRSKA KRIZA.

Belgrad, 25. »Politika« poroča: Tekom današnjega dne so se začela posvetovanja za rešitev krize. Zdi se, da bo predsednik narodnega predstavništva pozval vse načelnike strank, naj z glasovanjem odločijo, kdo naj sestavi novo vlado. Uspeh tega glasovanja se bo sporočil prestolonasledniku. V parlamentarnih krogih se govori, da bodo radikalci. Narodni klub in dr. Korošceva skupina zahtevali, da se dveri njih sestava novega kabineta, ker imajo po njihovem mnenju te stranke večino v Srbiji, na Hrvatskem in v Sloveniji. Pričujejo se, da bo akcija dr. Smolake vplivala pomirjevalno, ker se trdi, da bo ublažil nesporazumljenja med strankami. Dr. Smolaka je imel včeraj dolg razgovor s Protičem.

AVSTRIJA USTAVILA PLAČEVANJE DOLGA.

Berlin, 24. (ČTU.) Nemška Avstrija je ustavila plačevanje. Spričo tega dejstva ne pomagajo nobene besede nič. Oktoberski rok je pred vrati, doteke obresti avstrijskega državnega dolga se ne bodo izpla-

čale in treba je počakati, na kakšen način se bo stvar pozneje uredila.

KAJ ZAHTEVA D'ANNUNZIO?

Berlin, 25. (DunKU.) »Vossische Zeitung« poroča iz Lugana: D'Annunzio je izjavil zastopniku »Seccola«, da zahteva ne samo mesto Reko, temveč tudi pristanišče in ozemlje, ki veže Reko z italijanskim ozemljem. Dalje je izjavil, da bo brezpogojno zahteval, da Nitti odstopi.

PRED SPLOŠNO STAVKO V ITALIJI.

Bern, 25. (DunKU.) Milanska delavska zbornica je z ozirom na to, ker ni mogoče rešiti že mesece trajajočega konflikta med kovinskimi delavci in industrijalci, prosil delavski sekretariat splošne zveze strokovnih organizacij, naj v vsi Italiji proglasi splošno stavko.

BUDIMPEŠTA BREZ ČASOPISOV.

Budimpešta, 25. (ČTU.) Na podlagi dogovora med izdajatelji časopisov, vlado in stavci bodo od jutri naprej vsi dosedanj listi ustavili izdajanje. Vlada sama se je odrekla nadaljnjemu izdajanju svojega lista.

PRISTOP FRANCOSKIH UČITE- LJEV K DELAVSKIM ORGANIZACIJAM.

Pariz, 25. (DunKU.) Kako poročajo listi, je sklenil kongres učiteljev, da se dosedanja zveza učiteljev, ki je imela 90.000 članov, preuredi v sindikat in da pristopi k delavskim strokovnim organizacijam.

ŽELEZNIČARSKI ULTIMATUM ANGLEŠKI VLADI.

London, 25. (DunKU.) Generalni tajnik železničarjev je naznanil, da se bo vladi poslal ultimatum, ki potече v četrtek.

JEKLARSKA STAVKA V ZEDNENIH DRŽAVAH.

Pariz, 25. (DunKU.) »Chicago Tribune« javlja iz Chicaga: Kako poročajo iz ozemlja, kjer stvkaajo, raste število zaprtih tvornic, deloma vsled tega, ker so nekatere družbe prostovoljno zaprle tvornice, ker se boje napadov stavkajočih. Združene jeklarne so izjavile, da ne bodo odnehale od boja, tudi ako se bodo morale zapreti vse tvornice. Wisconsin Steel Company, ki ni v zvezi z jeklarjem, je morala ustaviti obrat. Združeni rudarji Amerike so sklenili, stopiti 1. novembra v generalno stavko, ako se jim ne dovoli 30-urni teden in 60% povišanje plač.

New York, 25. (DunKU.) Več Carnegievih obratov v okrožju Pittsburgh je ustavilo delo. Položaj v Chicagu je neizpremenjen. Zelo razširjena stavka je v Chiu, kjer stavka 55.000 delavcev. Na več krajih so bili nemiri. Bilo je več ranjenih in eden mrtev. Podjetniki in delavci menijo, da bo boj dolg in ljut. Število stavkajočih znaša približno 248.000.

Kino-Ideal. Danes, v petek, 26. septembra premiera krasnega filma »Rosenburži« po romani Adolfa Wilbrandta v predgri in štirih dejanjih. Sodelujejo najboljši filmski umetniki, med drugimi Lupa Pick, Paul Bildi, poznani Hugo-Flink, Friedrich Zelnik ter krasna umetnica Lya Quara. — Film je žel velik uspehi in priznanje po vseh večjih mestih ter bode tudi v Ljubljani dosegel splošno pohvalo. Film se predvaja danes, jutri v soboto, v nedeljo in zadnjikrat v ponedeljek, 29. septembra 1919. Predstave v delavskih ob 4., pol 6., 7. in pol 9. zvečer; ob nedeljah in praznikih ob pol 11., 3., pol 5., 6., pol 8. in 9. uri zvečer. Ob ugodnem vremenu zadnji dve predstavi na vrtu s sodelovanjem odličnega orkestra na lok. 599 **Kino-Ideal.**

Iz Slovenije.

V Trbovljah.

V nedeljo ob 9. dopoldne se je vršil v Trbovljah na dvorišču »Delavskega doma« javen ljudski shod, katerega se je udeležilo okoli 5000 oseb. V predsedstvo sta bila izvoljena ss. Kačnik in Sajc. O političnem položaju je poročal sodrug dr. Korošec iz Ljubljane, ki je v štirih potezih obrazložil vzroke sedanjih političnih in gospodarskih razmer. Dotaknil se je tudi občinskih zadev v Trbovljah, kjer je vlada postavila na čelo občine moža kot genta, ne da bi se bila pri tem ozirala na voljo ogromne večine občinarjev, pri katerih gerent ne uživa zaupanja. Prvi korak k saniranju neznosnih razmer v občini in državi bodo volitve na podlagi pravičnega volilnega reda, ki naj se čimprej izdela, da se lahko razpišejo volitve. Pozval je k slogi in se obrnil proti ljudem, ki se vrivajo v naše vrste s namenom, da bi zaseli razdor in oslabil moč delavskih organizacij. Navzoči so govornika pazno poslušali in ga nagradili z vihranim odobravanjem.

Za prvim govornikom se je priključil k besedi iz stranke izključeni g. Furlan, ki se je za takoj v prvem stavku zmislil, češ, da se le slučajno nahaja v Trbovljah, da ni pripravljen itd. Saj je vendar že nekaj dni prej osebno naznanil tajniku stranke v Ljubljani, da pride v Trbovlje na shod. Toda pustimo. Od začetka je govoril še precej stvarno, proti koncu pa so izzvenela vsa njegova izvajanja v prikrite napade na stranko, kateri je očital, da se brati z meščani itd. Sodruga Stebija ter Gustinčiča je apostrofiral kot »gospoda komuniste«, ki se zbirata okoli »Demokracije«. Da bi dal svojim besedam večji poudarek in veljavo, je pozival k slogi z živilo-klicem na tretjo internacionalo.

Za Furlanom se je priključil k besedi sodrug Korošec iz Ljubljane, ki ga je bila trboveljska organizacija na sklep konference trboveljskih zaupnikov pismeno povabila na shod.

Sodrug Kocmur je neposredno pred shodom izjavil prirediteljem, da bo poročal le, če bo shod to zahteval. Že po prvih uvodnih besedah so zadoneli klici, da naj govornik pove vzroke Furlanove izključitve, da bodo vsi prepričani, da je bila izključitev več kot pravična. Sodrug Kocmur se je pozivu odzval ter pojasnil vse one tehtne razloge, ki so prisilili stranko, da Furlana kratkoma izključi. Prinesel je nebroj dokazov o »čednih« namelih Furlana in o njegovih preteklostih. Učinek Kocmurjevih razkritij je bil za Furlana naravnost katastrofalen. Govoril je nato o nalogah socialistične stranke v tem velevažnem zgodovinskem trenutku ter predložil v zgovornih potezih potrebo enostnosti v delavskem boju. Njegove izjave je zavedno trbovelsko delavstvo vzelo z velikim gaudenjem in znanje.

Govorili so ponovno še sodrugi Kocmur, Kovač, Klenovšek, Rinaldo in g. Furlan. Sodrug Kovač in Rinaldo sta predlagala resolucijo, ki je bilo soglasno sprejeta.

Rezolucija se glasi:
Delavstvo zbrano na javnem političnem shodu dne 21. septembra 1919 v Trbovljah:

1. poudarja znova, da vidi v takojšnjih občinskih volitvah v konstituantno edino sredstvo za konsolidacijo države, brez katere v danih razmerah izboljšanje naših delavskih zahtev ni izvedljivo. Zahtevamo, da narodno predstavništvo sprejme za občinske volitve in za volitve v konstituantno takoj volilni red, temelječ na principu proporcije in splošne, enake, direktne in tajne volilne pravice za vsakega 20 let starega državljanca moškega in ženskega spola;

2. protestira proti imenovanju novega gerenta za občino Trbovlje. To imenovanje se je izvršilo preko glave zastopnikov strank v Trbovljah in proti volji večine trbovelskega prebivalstva. V tem imenovanju vidimo izživanje od strani klerikalnih močev v deželni vladi. Zahtevamo, da se to imenovanje nemudoma preklicuje ter postavi na čelo občine mož, ki mu delavstvo zampa.

3. Obsoja brezvestno in zahrbitno agitacijo nekaterih izven stranke stajajočih elementov, ki hočejo pod krinko socializma iz nečednih namenov cepiti delavske sile. Izjavlja, da ne pusti rušiti strankine discipline od nikogar, ker vidi le v trdno organiziranem proletariatu garancijo za dosego svojih zahtev na političnem, gospodarskem, socialnem in kulturnem polju.

J. Kačnik, s. r., predsednik. —
Sajc Franc, s. r. podpredsednik.

Hrastnik.

V nedeljo popoldne se je vršil pri gas občni zbor podružnice Unije slovenskih rudarjev. Dvorana konsumnega društva je bila nabito polna. Po poročilu funkcionarjev in volitvah novega odbora, ki mu načeluje sodrug Kovač, so govorili sodrugi Tokan, Kocmur, Kovač in Malovrh. Sprejeta je bila resolucija kakor v Trbovljah. Organizacija lepo napreduje; organiziranih je 98% rudarjev. Zlasti pa gre zahvala tem izkušnim sodrugom za ponovni dokaz politične zrelosti, ki so ga podali s tem, da so onemogočili tu vsako delovanje onim škodljivim elementom, ki skušajo v tem važnem momentu sejati razdor in nedisciplino v stranki.

Vetrinje.

Vasica Vetrinje je zakopana v košata drevesa, da je prele ne vidiš, dokler ne prideš med hiše. Med grički se nahaja par ličnih hišic, ki so bolj podobne vilam kakor kmetijskim hišicam. Tu je tudi starodavna graščina, obdana s starim zidovjem. — Če prideš ob cesti iz vasice Zakamen, zagledaš dolgo enonadstropno hišo. Bolj ko gledaš, bolj se ti zdi umazana, umazana na vseh koncih in kraljih. Vse je oropkano in oguljeno. Že več desetletij se je ni usmilil noben zidar, da bi jo obmetal in pobe-

lil. Takoj ugaš, da je to delavska kasarna zanikernega podjetnika, ki delavca ne smatra za človeka. V tem poslopju stanuje 28 delavskih družin. Tu so tudi delavci suknarne, ki jo upravlja baron Eichelburg. Teh delavcev je nekaj čez 200. Če srečujemo na cesti te uboge proletarce, te obhaja strah in jeza, strah, ker lažijo po cesti, kakor duhovi, jeza, ker se tik večjega deželnega mesta pusti to delavstvo še tako infamno izkoriščati! V tovarni se izdeluje suknjo. In ti ubogi delavci zaslužijo po največ 7 K (reci sedem kron) dnevno! V nedeljo, dne 21. t. m. dopoldne se je vršil tukaj v grajski gostilni (Schlosswirt) javen ljudski shod, na katerem je poročal sodrug Mihevc. Prostorji so bili nabito polni. Ne samo delavci, tudi drugi so se udeležili shoda. Sodrug Mihevc je v nemškem jeziku govoril podružno uro, razlagal sedanji, nevdružljivi položaj in opisal delovanje pariške mirovne konference. — Z velikim zanimanjem so zborovalci pritrjevali govorniku. Samo enemu gospodu ni bilo dovolj. Vedno je ugovarjal. Ko na se je našemu govorniku sodrug Mihevcu zdelo že dovolj tega ugovaranja, mu je povedal, kar mu je šlo: poznamo volne dobičkarje tudi v nemško - nacionalnih vrstah, ki bi najraje videli, da bi vojna še deset let trajala. In ko ga je končno sodrug Mihevc pozval, da se oglasi k besedi, le molčal kot grob. — Nato je predsednik sodrug Kuš dal na glasovanje resolucijo, ki se glasi: »Občani Vetrinje pozdravljajo jugoslovanski proletarijat in so vedno pripravljeni skupno, z njim ramo ob ramo, boriti se za ljudske pravice! Če že usoda hoče, da živimo v novi državi, zahtevamo tudi enake pravice in smo nasprotno tudi pripravljeni doprinesiti enake dolžnosti.

Svetna vas.

V nedeljo, dne 21. t. m. popoldne se je vršil javni ljudski shod v gostilni pri Kramarju. Navzočih je bilo razven delavcev tudi večje število kmetov. — Sodrug Mihevc je govoril o sedanjem političnem položaju, o mirovni konferenci in plebiscitu na Koroskem. Med drugim je dejal: Kako naj glasuje delavec? Za Jugoslavijo ali za Nemško Avstrijo? Delavec bo šel na vsak način tja, kjer ima več kruha. In to je Jugoslavija. Delavec se pa mora organizirati in kot tak si mora sam ustvariti državo tako, da ne bo le za poedince skrbela, samo za kapitaliste, kakor je bil običaj v stari Avstriji, temveč za vse državljane. Ker imajo državljani svoje dolžnosti napram državi, zato mora država za vse skrbeti. — Po enemurnem govoru sodr. Mihevc je bil shod z burnim pritrditvami zaključen.

Št. Lovrenc.

Z veseljem je opaziti, kako napreduje pri naš socialno demokratični misli. Ustanovili smo si letos močno politično in dve strokovni organizaciji. Tudi prodajalno, podružnico konsumnega društva za Ljubljano in okolico smo pred nekaj tedni odprli. Posledice tega društva so se že pokazale. Imeli smo namreč preje aprovizacijski odsek pod vodstvom g. Bauerja, ki pa ni posebno lepo ravnal z ubogimi ljudmi, akoravno je živel od njih. Zdal je pa večina njegovih odjemalcev pristopila h konsumnemu društvu in g. Bauer je brezposeln. Zdal preiščuje, kako je svojčas kričal nad ubogimi ženami in otroci, kojih možje so bili na fronti, če je kdo prišel po tistih 40 dkg moke. Le tako naprej šentlovrenski delavci! Ta pot je ona, ki nas pelje do zaželenega cilja in zmage. Berite pridno »Napreje« in »Ljudski Glas«, da postanete izobraženi udje socialno - demokratične stranke!

2. IZKAZ ZA TISKOVNI SKLAD.

Kovinarji topniške delavnice 111 kron s pozivom na vse, da se jih posnema. Zadnji izkaz 510 K 96 vin. Skupaj 621 K 96 vin.

Spomnite se na Tiskovni sklad!

Času primerno in ceno čtivo

Kupujte, čitajte, razširjajte brošure:

Temeljna načela socialne demokracije (Erfurtski program).
Spisal Karel Kautsky.

- I. Kdo uničuje proizvodnjo v našem? Cena 20 vin.
- II. Proletarijat. Cena 30 vin.
- III. Kapitalistični razred. Cena 30 vin.
- IV. Država prihodnosti. Cena 40 vin.
- V. Razredni boj. Cena 40 vin.

Propagandni spisi:

- Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo. Cena 10 vin.
- Narodno vprašanje in Slovenci. Cena 24 vin.
- Vojna in socialna demokracija. Cena 30 vin.
- V dobi klerikalizma. Cena 40 vin.
- O konsumnih društvih. Njih pomen in važnost za delavsko ljudstvo. Cena 20 vin.
- Primož Trubar in slovensko ljudstvo. Cena 8 vin.
- Prvi majnik 1909. Cena 1 K.
- Vun enako volilno pravico! Proč s carino na živila! Cena 4 vin.
- Zvišanje duhovniških plač. Cena 10 vin.
- Tajnosti španske inkvizicije. I., II., III. in IV. zvezek. Vsak zvezek po 10 vin.
- Krst sv. Vladimira. Cena 50 vin.
- Katoliško svetovno naziranje in svetobodna znanost. Cena 70 vin.
- Socializem in moderna veda. Cena 1 K 20 vin.
- Nevarni socializem. Cena 30 vin.
- Strahovi. Cena 30 vin.
- Cerkvene pristojbine ali šolnina. Cena 30 vin.
- Razprave VII. rednega zbora jugosl. soc. dem. stranke iz l. 1909. Cena 60 vin.
- Razprave X. rednega zbora jugosl. soc. dem. stranke iz l. 1917. Cena 1 K 50 vin.
- Koliko pritiče družinam vpoklicanih? Cena 20 vin.
- Vseučilška ljudska predavanja. Cena 10 vin.
- Delavske razglednice. 2 vrsti. Cena 20 vin.

Prinovedni in znanstveni spisi:

- Rim. Preložil Etbin Kristan. Cena 5 kron.
- Lurška pravilica. Cena 40 vin.
- Mozes in Darwin? Cena 70 vin.
- Francka in drugo. Spisal Etbin Kristan. Cena 50 vin.
- Magdalena. Spisal S. Machar. Cena 2 kroni.
- Dr. Janez Bleiweis in njegova doba. Cena 1 krono.
- Primož Trubar in naša reformacija. Cena 50 vin.
- Naši zapiski. Dva letnika popolna, nekaj letnikov nepopolnih.

Pri vseh teh brošurah so cene višje za 30%.

Sodrugi, sodružice! — Naročajte zgornje knjižice naravnost ali po dopisnici pri upravi »Napreja«, Ljubljana, Francišanska ulica št. 6. I. nadstropje. — Vse podružnice »Svobode« opozarjamo, da skrbje marljivo za razširjanje zgoraj navedenih brošur.

Izdajatelj: Josip Petejan.

Odgovorni urednik: Rudolf Golouh.
Tisk »Učit. tiskarne« v Ljubljani.

Izvirno korigirano, zmazno slovenske stenografije in strojepisja, išče Zveza trgovskih nastavljenecov. Služba začasna. Brezposelnost imajo prednost. Oglasiti se je med 18. in 20. uro v društveni pisarni, Strelška ulica 12. 598

Kleparski pomočnik samostojen v galanteriji, proti dobri plači se sprejme pri Justinu, Kleparju, Glinca 74 pri Ljubljani. 595

Spalne in jedilne sobe, kuhinjske oprave, v vrhne modroce, umivalnice, vsakovrstne omare, mize in stole iz drva in mehkega lesa, priporočata brata Sever, zaloga pohištva in tapetniška delavnica, Ljubljana, Kolizej. 577 10-4

Valentin Maček, tovarna v Domžalah 43.

pobiram vsako soboto v Ljubljani, Sv. Jakoba trg, stare klobočevinaste (filcaste) kloboke v popravilo in tiste tudi vračam. Večjo množino tudi sprejemam po pošti. 579 8-2

Tapetnik Dragotin Puc, Ljubljana, Kolo-dvorska ulica št. 18, prej v Trstu, se priporoča za vsa v tapetniško stroko spadajoča dela. 568 8-3

Postranski zaslužek, lahek, hiter in dober, ne osebe (tudi otroci nad 14 let) s prodajanjem »Napreja«. Oni, ki se javijo osebno prej, nastavljeni bodo vrhutega še na dobra mesta. Zglasiti se je od 1/2 11. do 11. uro dopoldne v upravi »Napreja«, Francišanska ulica 6. I.

Čevlji (Göiserer) št. 41, močni, trpežni, skoro novi, se ceno prodajo. Kje? pove upravnštvo »Napreja«.

Pliš okrog treh metrov, pripraven za otroško obleko, se odda. Naslov pove upravnštvo »Napreja«.

Obleka za deč. starega od 8 do 10 let, dobro ohranjena, se ceno prodajo. Pozve se naslov pri upravnštvo »Napreja«.

Kolporteria za Celje ištemo.

Kdor želi prevzeti ta posel, naj se zgasi pri sodrugu Josipu Marnu, Celje, boln. blag., Vodnikova ul. 3.

Naročajte veleznanimiv roman

E. Zola:

RIM

Poslovenil Etbin Kristan.

Cena 6 kron. 876 strani.

Naroča se pri upravnštvo »Napreja«.

Stev. 15.072.

Razglas.

Radi kužne bolezni (slinovke in parkljevke) so seimi za govejo živino v Ljubljani do preklica ustavljeni.

Vrše se pa konjski seimi — kakor je že bilo nannjeno — vsako prvo in tretjo sredo v mesecu

Prvi sejm za konje bode torej v Ljubljani v sredo dne 1. oktobra na konjskem sejmšču.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 24. septembra 1919.

Tvrdka Kopač in drug

naznanja slav. občinstvu otvoritev trgovine

z manufakturnim in konfekcijskim blagom v Mariboru

na Glavnem trgu 17.

Za mnogobrojna cenjena naročila se najtopleje pri-poroča

Kopač in drug.

600

BARVA
vsakovrstno blago
pere
domače perilo
(pošilja po isto na dom)

Ljubljana, Poljanski nasip št. 4.

Kemično
tovarna
JOS. REICH

CISTI
obleke
svetloilika

ovratnice, zapestnice
in srajce

Podružnica: Selenburgova ul. 3.

289

Delniška glavica
K 20.000.000.

Sprejema vloge na knji-
žice in tekoči račun proti
ugodnemu obrestovanju.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Podružnice: v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in Mariboru.

Rezervni fond okroglo
K 8.000.000.

Kupuje in prodaja vse vrste
vrednostnih papirjev, financira
erarične dobave in dovoljuje
— aprovizacijske kredite —